

resim sanatıyla yaşamını sürdürme üstüne...

Nuri İYEM

Sıksık bu konuya değiniyorsam; Türk resmi için başka çıkar yol olmadığına inandığımdandır. Ressamlarımız Devlet memurluğundan vaz geçip, her ne bahasına olursa olsun, profesyonelliği göze almadıkça, «sahih olan», daha ilk bakışta yereysel, ulusal olduğu beliren, Türk resmine varılamaz. Şimdi, ressamlarımızın pek çabuk unutmaya koyuldukları bir iki olayı anmakta fayda görüyorum:

Öykünmeler'le dolup taşığından olmalı her halde, Batıya sunulmak üzere gönderilen «Türk resim» sergilerinin, beğenileceğine kesinlikle inanılıyordu. Ne var ki, Batılı elestiricilerin yargıları, umulanın tersine idi. Bir çokları, Türk resminin yereysel, ulusal özden yoksun olduğunu söylüyorlardı. Bu yargıların dayandığı gerekçe; Batıya öykünmemizdi. Bence elestiriler, yerinde ve uyarıcıydılar ama, işimize gelmediğinden, bunları unutmaya koyulduk.

Ashını ararsanız; Biz bu sanatı daha başta yanlış ele aldık, yanlış uygulamalarla, aşılamaz yokuşlara sardırдық. Bu yüzden, resim sanatını toplumumuza sindirme yönünden, elde ettiğimiz sonuç; İç açıcı olmaktan çok uzaktır. Duruma bir göz atalım. Akademinin resim bölümünü bitirenlerin yüzde doksanı — Belki de daha fazlası memur olmaktadır. Acaba neden ?

Memur resamlara sorarsanız: Halk resimden anlamıyor, karşılığını alırsınız. Oysa ki artık iyiden iyiye gün ışığına çıkmış bir gerçek var ortada; Halkımız, Batıya öykünen resmi tutmamakta, bu resme karşı direnmektedir. Ressamlarımızın bir çoğu bunu bilirler ya, gene de Halkımızın bu direncini kırmaya, Onu yolundan çıkarmaya uğraşırlar. Sanırım bunun nedeni, ressamın kafasına, çağdaşlık ve batı sorunlarının ters oturmuş bulunmasıdır. Buyüzden Halkı dinlemek, direncinin nedenleri üstünde durup düşünmek; Onların kafalarında gerilemek, geriye dönmek gibi anlamlara dönüşür. Toplum dilediği kadar onları ressam olarak yapısına komasın, barındırmasın kendi içinde, değilmi ki memur olmak yolu açık, yaşamlarını o yoldan sürdürürler. Memur olarak, yaşamak güven altına alınınca, işler yoluna girdi sanılıyor..

Otuz yıllık geçmiş işte ortada: Halk direniyor, sevmiyor, istemiyor bu çeşit resimleri ya, işin gülünç yanı, memur ressamın kendisini direnmekte görmesidir. Oysa direnen memur ressam değil, HALK'tır. Memur olmayı kabul eden Akademi mezunu, peşin peşin yenilgiyi de kabul ettiğini anlamıyor. Ressamı memur olarak kullanınca, aynı zamanda Onu Halk'la resim ve ressamlık yönünden ilişkiler kurma yolunda, yükümlü olmaktan çıkarmış bulunuyoruz. Çokluk Akademi mezununu böylelikle yükümlü durumdan çıkarmak; Sanatçıyı

korumaktır, sanılıyor. Hayır, eninde, sonunda bu adam edilgin - Passif duruma düşer. Bir ya da iki kişinin, memur oldukları halde, profesyoneller gibi, Halkla ilişkilerini sürdürmeleri, olagan dışıdır, kuralı değiştirmezler. İşte bizdeki ressamların ezici çoğunluğu, memur oldukları için edilgin-dirler. Durumlarını değiştirmeyi istemek, akıllarından geçmiyor.

Bulaşıcı hastalık gibidir bu edilginlik; İlk kuşaklarda bu hastalık başlamaya görsün, sonra gelenlerin tümüne geçer. Ressamların ezici çoğunluğunun, Toplumumuz içinde profesyonelliği denemeden, memur olma yoluna sapmaları, bana bunları söyle-tiyor. Oysa ki profesyonelliğin yolu, Türkiyemizde de açıktır ve sanıldığı kadar olanak dışı, ele geçmez değildir. Yeter ki, Halk - Resim ve Ressam üçlüsü, gerçek temellerine oturtulmuş bulunsun. Memur dostlar kızacaklar ama, ben gene de belirteyim; Bu üçlüyü tıpkı Batı'da olduğu gibi, kendi toplumumuza güvenerek düşünme-liyiz.

Aşağıda sözünü edeceğim, küçük ama başarılı devinme, toplumumuz duyarlığına örneklerden biri olmuştur, salt bu bakımdan anlatıyorum : İçinde benim de bulunduğum küçük bir topluluk, büyük kentlerimizde toplamış Halkımız arasında, hattâ soyut akıma kadar uzanan, bir yolun varlığını bulmuş, resimle yaşanabileceğini ispatlamış oldu.

Hemen belirtmeliyim ki, bu küçük grubun somut ve sonraki soyut resimleri, batıya öykünmelerden eni konu arınmıştı. Halkımızın arınmışlığı tuttuğunu, sevdiğini gördük. Dileyenler bu küçük devinmenin başlangıcını, Hilmi Ziya Ülken'in 1942 yıllarında çıkardığı «RESİM ve CEMİYET» adlı kitabında izleyebilirler.

Resim sanatını, fesi çıkarıp şapkayı başa geçirmek gibi, olanaklı sananların aldandıkları, yenilgileri yüzünden; bizde ressamı memur yapmak yolu açılmıştır. Elbet doğal bir yol değil bu, resim sanatı için. Ve bir kez dönmeye başlamış, bir türlü de durdurulamayan şu çarkın dişlileri arasına sıkışan, gitti gider.

Halk resim sanatını anlamıyor, iş bu gerekçeyle kendilerini memuriyetlere kaptırmışlara ve kaptıracaklara sormak gerekiyor. Şu her yanı yöresine öykündüğünüz Batı'da, Matisse, Braque, Picasso ya da başkaları, hangi devlet dairesinde memur veya hangi okulda öğretilmişler ?

Söylediklerimiz yanlış anlaşılmasın; Türk Halkında daha başında kendisine açık olarak başlamış, artık yerleşmiş, oturmuş bir resim zevki vardır, demiyoruz. Halk küçümsenmeden, Halkla birlik. Ona yöneli

çabalarla bu sanat pek ala tutacaktır, diyoruz. Halkımızı umursamadan batıdan aktardığımız çeşnileri, Halkımız kendi yaşam sorunları ve yapısıyla, duyarlığıyla ilişkin görmediği için; itmektedir. Bu davranışıyla — bence — Halkımız, duygularıyla, sezgileriyle, yabancı sömürücü bir kültürün yarattığı, sanat çeşnilerini, kendi yapısına komamakla; doğru yolu seçmektedir, sözün gelişi olarak söylüyorum; Pariste A. L'HOTE adında birinin resim kurallarıyla yapılmış resmi, halkımız beğenmeğe, Türk resmidir saymaya, hangi gerekçeyle zorunlu bulunsun ? Herhangi bir Türk, öyküne öyküne o resmi yapmış bulunduğu için mi ?

Bir kez daha söylemiştik : Türk ressamı, ulusal kültürümüze değin, her yanı yöremizi, yeniden yaratmakta bulunan, gerçek Devrimimize bağlı kalmak zorundadır. Cumhuriyetin ilk kez Batıya resim eğitimine gönderdiklerinde, bu bağlılık tam olsaydı, yurda getirecekleri sanat anlayışını, gerçek Devrimimiz açısından, değerinin ne olduğu üstünde düşünmeleri beklenebilirdi. Hadi bu yapılamadı diyip geçelim. Peki, doğru olanı bulmaya çabalayanlara, şimdiye değin uzamış, gelmiş saldırıları da gerekli miydi ? Kişi Paris okulunun Türkiye temsilciyim, derse; yereysel çıkışlara karşı durmak, sindirmeye çabalamak görevi oluyor, her halde.